

Rola rodziców w osiągnięciu dojrzałości motywacyjnej dziecka

Potrzeba poznawania otaczającego świata, zdobywania wiedzy i nowych umiejętności jest naturalna dla dziecka. Już w okresie przedszkolnym przejawia ono zainteresowanie książkami, czytaniem, rysowaniem. Dużą rolę na tym etapie odgrywają rodzice, którzy pozytywnie nastawiają dziecko do podejmowania nowych obowiązków. Pomimo tego u niektórych dzieci już po ukończeniu pierwszej klasy następuje zmiana nastawienia do nauki, którą zaczynają postrzegać jako żmudną i męczącą pracę, niesprawiającą przyjemności.

Rodzice i nauczyciele zadają sobie pytanie, jak zaradzić temu zjawisku. Aby móc rozstrzygnąć tę kwestię, należy ustalić źródło napotykanych przez dziecko trudności. Mogą one na przykład wynikać z niezaspokojenia czterech podstawowych potrzeb (fizjologicznej, bezpieczeństwa, więzi i miłości oraz uznania). Nie można oczekiwać wysokiej motywacji do nauki od dziecka, które jest głodne, niewyspane, zmęczone czy zaniedbane. Dziecko będące w trudnej sytuacji rodzinnej (ze względu na złe warunki materialne, brak odpowiedniego miejsca do nauki lub też niekorzystną atmosferę wywołaną rozwodem rodziców, kłótniami albo panującą w rodzinie przemocą czy chorobą alkoholową) nie będzie zainteresowane nauką. Jego trudności w nauce uwarunkowane będą odczuwanym strachem i poczuciem zagrożenia. Dodatkowo może być ono obciążone poczuciem braku akceptacji w rodzinie i grupie rówieśniczej, a nawet czuć się odrzucone.

Podłożem problemów dziecka z nauką i wiążącą się z nimi niską motywacją mogą być specjalne potrzeby, wśród których wyróżnia się potrzeby edukacyjne, zdrowotne i egzystencjalne.

Specjalne potrzeby edukacyjne są związane z opóźnionym rozwojem mowy, wadami wymowy, zaburzeniami uwagi, ogólnie niższym poziomem intelektualnym, zaburzeniami funkcji poznawczych istotnymi w procesie uczenia przy prawidłowym poziomie rozwoju intelektualnego (ryzyko dysleksji, dysleksja), leworęcznością itp.

Specjalne potrzeby zdrowotne są związane między innymi z nieskorygowanymi wadami wzroku, słuchu czy chorobami somatycznymi, a także niedoborem masy ciała, niską odpornością, skrzywieniami kręgosłupa itp.

Specjalne potrzeby egzystencjalne są związane między innymi z brakiem warunków do nauki, niewłaściwą atmosferą rodzinną, rozwodem rodziców, rodzicami niemającymi czasu dla dziecka z powodu własnej aktywności zawodowej, trudną sytuacją materialną rodziny.

Bywa, że uczeń jest przekonany, iż wszystko wie, a szkoła go nudzi. Uważa, że uczęszczanie na dodatkowe zajęcia jest stratą czasu, bo zwykle w domu czeka na niego ciekawa gra komputerowa lub film w telewizji. Nie wykazuje zainteresowania i chęci do nauki, sądząc, że tylko bodźce multimedialne dostarczają mocnych wrażeń i dają radość

i satysfakcję. Uczeń taki, jeśli przyjdzie na zajęcia, nie potrafi na nich spokojnie pracować i choć jest obecny fizycznie, to nie daje się zaciekawić, ponieważ zabawy i gry wydają mu się nudne lub nie widzi sensu w wykonywaniu po raz kolejny tej samej czynności.

Zdarzają się również i takie przypadki wśród uczniów z klas młodszych, że dziecko odmawia wykonania zadań, podając takie powody jak: zmęczenie, niechęć, ból głowy lub brzucha, a zaraz potem z ożywieniem, bez oznak złego samopoczucia bawi się zabawkami. W tej sytuacji można podejrzewać, że mamy do czynienia z dzieckiem słabo wdrożonym do nauki, które pod pretekstem niedyspozycji unika wysiłku. Dziecko stosuje tę strategię „unikania” zazwyczaj w wyniku niekonsekwencji rodziców, polegającej na uleganiu dziecku i nie stawianiu mu wymagań. W tej sytuacji tylko przy stałej współpracy pomiędzy terapeutą, rodzicami i nauczycielami można kształtować w dziecku odpowiednią motywację do działania i chęć do przezwycięzania napotykanymi trudnościami i niepowodzeń. W tym oddziaływaniu konieczne będzie wzmocnienie tych zachowań, które świadczą o coraz większej dojrzałości („Pięknie poukladałeś przybory szkolne w piórniku! To świadczy, że jesteś obowiązkowym uczniem.”).

Silnej motywacji do nauki sprzyjają **bliskie i pozytywne relacje z rodzicami**, oparte na akceptacji, zrozumieniu potrzeb i uczuć dziecka, a także zainteresowaniu jego problemami. Rodzice powinni mieć świadomość, że emocjonalne wsparcie jest szczególnie ważne w sytuacji niepowodzeń, frustracji.

Dzięki okazywaniu zainteresowania, poprzez wspólne rozmowy i spędzanie wolnego czasu, życzliwe reagowanie na potrzeby oraz uczucia, dziecko będzie czuło się zrozumiane i bezpieczne, co korzystnie wpłynie na jego zdolności i chęć poznawania otaczającego świata.

Motywacji do nauki sprzyjają w znacznym stopniu **odpowiednie warunki do nauki** w domu. Wpływają one na chęć do nauki, a także koncentrację. Istotne są:

- zapewnienie miejsca do odrabiania zadań domowych,
- ustalenie pory i zasad odrabiania lekcji,
- usunięcie czynników zakłócających skupienie: hałas, nieporządek na miejscu pracy,
- wcześniejsze przygotowanie potrzebnych materiałów i przyborów (celem uniknięcia odrywania się od pracy),
- podzielenie czasu nauki w odcinki kilkunastominutowe, przedzielone krótkimi 5–6 minutowymi przerwami ruchowymi, relaksacyjnymi.

